TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) NUTARTIS

2011 m. kovo 1 d.*

Byloje C-457/09

dėl *Tribunal de première instance de Liège* (Belgija) 2009 m. spalio 29 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. lapkričio 23 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Claude Chartry

prieš

État belge,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-J. Kasel, teisėjai M. Ilešič ir M. Berger (pranešėja),

generalinis advokatas P. Mengozzi,
kancleris A. Calot Escobar,

* Proceso kalba: prancūzų.

susipažinęs su generalinio advokato nuomone,

priima šią

Nutartį

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su ES 6 straipsnio redakcijos, galiojusios iki Lisabonos sutarties, ir EB 234 straipsnio aiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp C. Chartry ir Belgijos valstybės dėl mokesčių.

Teisinis pagrindas

3 1989 m. sausio 6 d. Specialiojo įstatymo dėl Arbitražo teismo (*Moniteur belge*, 1989 m. sausio 7 d.), iš dalies pakeisto 2009 m. liepos 12 d. Specialiuoju įstatymu (*Moniteur belge*, 2009 m. liepos 31 d.), 26 straipsnyje nustatyta:

„1. Arbitražo teismas prejudicinius sprendimus priima sprendimu, kai nagrinėja klausimus, susijusius:

<...>

3) su Konstitucijos 134 straipsnyje nurodytais įstatymais, dekretais ar taisyklėmis padarytais II straipsnio „Belgijos piliečiai ir jų teisės“ ir Konstitucijos 170, 172 ir 191 straipsnių pažeidimais;

<...>

2. Kai toks klausimas iškeliamas teisme, jis turi pateikti prašymą Arbitražo teismui priimti sprendimą.

Tačiau teismas neprivalo to daryti:

<…>

2) jei Arbitražo teismas jau yra priėmęs sprendimą dėl klausimo ar ieškinio, kurio dalykas toks pats.

<…>

4. Kai į teismą kreipiamasi dėl to, kad Konstitucijos 134 straipsnyje nurodytu įstatymu, dekretu ar teisės nuostata pažeidžiama pagrindinė teisė, kuri visiškai arba iš dalies taip pat įtvirtinta Konstitucijos II antraštinėje dalies nuostatoje, Europos teisės ar tarptautinės teisės nuostatoje, teismas privalo pirmiausia pateikti Arbitražo teismui prejudicinį klausimą dėl suderinamumo su Konstitucijos II antraštinės dalies nuostata.

Nukrypstant nuo 1 pastraipos, pareiga pateikti Arbitražo teismui prejudicinį klausimą netaikoma:

1) 2 ir 3 dalyse nurodytais atvejais;

<…>“

4 1989 m. sausio 6 d. Specialiojo įstatymo 28 straipsnyje numatyta:

„Prejudicinį klausimą pateikęs teismas ir bet kuris kitas tą pačią bylą nagrinėjantis teismas, priimdamas sprendimą byloje, dėl kurios buvo pateikti 26 straipsnyje nurodyti klausimai, privalo laikytis Arbitražo teismo priimto sprendimo.“

Faktinės bylos aplinkybės ir prejudicinis klausimas

5 C. Chartry, gyvenantis Belgijoje, dirbo informacijos teikėju šioje valstybėje narėje įsteigtoje bendrovėje, kurios specializacija – ginti apdraustuosius asmenis.

6 Atlikęs kontrolę, Belgijos mokesčių administratorius pataisė C. Chartry deklaruotas pajamas už 1994, 1995 ir 1996 mokestinius metus ir perskaičiavo jo mokėtinus tiesioginius mokesčius už tuos mokestinius metus. Papildomą mokestį už 1994 mokestinius metus reikėjo sumokėti iki 1997 m. vasario 18 d., už 1995 mokestinius metus – iki 1997 m. rugsėjo 18 d., o už 1996 mokestinius metus – iki 1997 m. rugpjūčio 25 d.

7 1997 m. vasario 11 d. ir spalio 9 d. C. Chartry pateikė skundus dėl šių sprendimų, kuriais nustatyti minėti papildomi mokesčiai.

8 2001 m. lapkričio 30 d. ir gruodžio 7 d. C. Chartry įteikti reikalavimai sumokėti, kuriais nutraukiamas senaties terminas.

9 C. Chartry skundai didžiąja dalimi buvo atmesti 2007 m. spalio 17 d. mokesčių administratoriaus sprendimu.

10 2008 m. sausio 17 d. C. Chartry kreipėsi į *Tribunal de première instance de Liège* (Lježo apylinkės teismas). Jis teigia, kad pagal Belgijos mokesčių teisės normas tiesioginių mokesčių senaties terminas yra penkeri metai nuo nustatytos datos, kai jie turėjo būti sumokėti, ir kad per penkerius metus nuo tos datos, kada iš jo reikalaujami papildomi mokesčiai turėjo būti sumokėti, senaties terminas nebuvo nutrauktas, kaip tai suprantama pagal Belgijos civilinio kodekso 2244 straipsnį. Kalbant apie du reikalavimus sumokėti, kurie jam buvo įteikti 2001 metais, pažymėtina, kad jis remiasi *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) praktika, pagal kurią dėl ginčytos mokesčio skolos įteiktu reikalavimu sumokėti nenutraukiamas senaties terminas, kaip jis suprantamas pagal Civilinio kodekso 2244 straipsnį.

11 Belgijos valstybė teigia, kad pagal 2004 m. liepos 9 d. Programinio įstatymo (*Moniteur belge*, 2004 m. liepos 15 d.) 49 straipsnį reikalavimas sumokėti turi būti aiškinamas kaip nutraukiantis senaties terminą Civilinio kodekso 2244 straipsnyje vartojama prasme, netgi jei mokesčio skola ginčijama.

12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad 2005 m. gruodžio 7 d. ir 2006 m. vasario 1 d. sprendimuose *Cour d'arbitrage* nusprendė, jog 2004 m. liepos 9 d. Programinio įstatymo 49 straipsnis veikia atgaline data ir todėl keliama grėsmė teisminėms garantijoms, kuriomis naudojasi piliečiai, tačiau tai pateisinama išimtinėmis aplinkybėmis ir nulemta privalomųjų bendrojo intereso pagrindų.

13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad 2004 m. liepos 9 d. Programinio įstatymo 49 straipsnis, atsižvelgiant į jo veikimą atgaline data, yra teisės aktų leidėjo kišimasis į vykstantį teismo procesą, kuris konkrečiu C. Chartry atveju nėra pateisinamas pusiausvyra tarp bendrojo intereso reikalavimų ir suinteresuoto asmens pagrindinių teisių apsaugos.

14 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad negali padaryti atitinkamų išvadų iš šio teiginio, nes turi remtis 1989 m. sausio 6 d. Įstatymo dėl Arbitražo teismo 26 straipsniu, pagal kurį teismas, į kurį kreiptasi dėl to, kad teisės norma pažeidžiama teisė, užtikrinama ir Belgijos konstitucijoje, ir Europos arba tarptautinėje teisėje, iš principo įpareigojamas pirmiausia pateikti Arbitražo teismui prejudicinį klausimą dėl nagrinėjamos teisės normos atitikties Konstitucijai. Vis dėlto pagal šio straipsnio 4 dalies antros pastraipos 1 punktą ir 2 dalies antros pastraipos 2 punktą ši pareiga netaikoma, nes Arbitražo teismas jau du kartus patvirtino 2004 m. liepos 9 d. programinio įstatymo 49 straipsnio suderinamumą su Belgijos konstitucija. Tačiau dėl šių Arbitražo teismo sprendimų teismas negali atlikti specifinės kontrolės, atsižvelgdamas konkrečios nagrinėjamos bylos aplinkybes.

15 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal de première instance de Liège* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar [ES] 6 straipsniui ir [EB] 234 straipsniui prieštarauja tai, kad tokiame nacionaliniame įstatyme, koks yra 2009 m. liepos 12 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas

1989 m. sausio 6 d. Specialiojo įstatymo dėl Arbitražo teismo 26 straipsnis, nacionaliniam teismui numatyta pareiga pirmiausia kreiptis į Konstitucinį teismą, jeigu jis nustato, jog pilietis, mokesčių mokėtojas, dėl kito nacionalinio įstatymo, t. y. 2004 m. liepos 9 d. Programinio įstatymo 49 straipsnio, praranda teisę į veiksmingą teisminę gynybą, kuri garantuojama pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, [pasirašytos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje, toliau – EŽTK], integruotos į Bendrijos teisę, 6 straipsnį, o šis teismas jam pateiktame nagrinėti ginče negali iš karto užtikrinti Bendrijos teisės tiesioginio taikymo ir dar gali vykdyti atitikties Konvencijai kontrolę, jei Konstitucinis teismas pripažino, kad nacionalinis įstatymas suderinamas su Konstitucijos II antraštinėje dalyje užtikrintomis pagrindinėmis teisėmis?“

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

16 Belgijos ir Prancūzijos vyriausybės bei Europos Komisija, kurios pateikė rašytines pastabas, tvirtina, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į pateiktą klausimą.

17 Siekiant patikrinti Teisingumo Teismo jurisdikciją, reikia nagrinėti pateikto klausimo dalyką.

18 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 234 straipsniui prieštarauja valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos tos valstybės narės teismai privalo pirmiausia kreiptis į įstatymų konstitucingumo kontrolę vykdantį nacionalinį teismą dėl klausimo, susijusio su vidaus teisės nuostatos suderinamumu su Konstitucijoje garantuojama pagrindine teise, kai kartu nagrinėjamas ir šios nuostatos prieštaravimas visiškai arba iš dalies Sąjungos teisėje garantuojamai pagrindinei teisei, ir pagal kuriuos tos valstybės narės teismams privalomas

nacionalinių įstatymų konstitucingumo kontrolę vykdančio nacionalinio teismo pateiktas teisinis vertinimas.

19 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, siekiant užtikrinti Sąjungos teisės viršenybę, kad gerai veiktų Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo sistema, įtvirtinta EB 234 straipsnyje, būtina, kad nacionalinis teismas būtų laisvas pateikti Teisingumo Teismui bet kurį, jo nuomone, būtiną prejudicinį klausimą bet kuriuo, jo manymu, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu (žr. 2010 m. birželio 22 d. Sprendimo *Melki ir Abdeli*, C-188/10 ir C-189/10, Rink. p. I-5667, 52 punktą).

20 Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas nusprendė, kad EB 234 straipsniu draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, kuriomis įtvirtinama nacionalinių įstatymų konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūra, jei dėl šiai procedūrai teikiamo pirmumo tiek prieš konstitucingumo klausimo perdavimą už įstatymų konstitucingumo kontrolę atsakingam nacionaliniam teismui, tiek po galimo šio teismo sprendimo šiuo klausimu jokie kiti nacionaliniai teismai negalėtų pasinaudoti teise ar įvykdyti pareigą pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus (minėto Sprendimo *Melki ir Abdeli* 57 punktas).

21 Tačiau reikia taip pat priminti, kad kai į Teisingumo Teismą kreipiamasi pagal EB 234 straipsnį, jis yra kompetentingas aiškinti EB sutartį ir priimti sprendimą dėl Europos Sąjungos institucijų priimtų aktų galiojimo ir išaiškinimo. Šiais aspektais Teisingumo Teismas gali nagrinėti tik Sąjungos teisės nuostatas (žr., be kita ko, 2008 m. sausio 16 d. Nutarties *Polier*, C-361/07, 9 punktą ir 2010 m. lapkričio 12 d. Nutarties *Asparuhov Estov ir kt.*, C-339/10, Rink. p. I-11465, 11 punktą).

22 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad reikalavimai, kylantys iš pagrindinių teisių apsaugos, taikomi valstybėms narėms visais atvejais, kai jos įgyvendina Sąjungos teisės aktus (žr. minėtos Nutarties *Asparuhov Estov ir kt.*, 13 punktą).

23 Be to, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 51 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jos nuostatos skirtos „valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę".

24 Beje, šis apribojimas nebuvo pakeistas 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, o nuo tada, remiantis nauja ES 6 straipsnio 1 dalies redakcija, Chartija turi tokią pačią teisinę galią kaip ir Sutartys. Šiame straipsnyje patikslinama, kad Chartijos nuostatos niekaip neišplečia Sutartyse apibrėžtos Sąjungos kompetencijos.

25 Tačiau nors teisė į veiksmingą teisminę gynybą, garantuojama EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra bendrasis Sąjungos teisės principas (žr., be kita ko, 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Der Grüne Punkt Duales System Deutschland prieš Komisiją*, C-385/07 P, Rink. p. I-6155, 177 ir 178 punktus) ir buvo dar kartą įtvirtinta Chartijos 47 straipsnyje, sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nėra nė vienos konkrečios detalės, iš kurios būtų galima spręsti, kad pagrindinės bylos objektas susijęs su Sąjungos teise. Pagrindinė byla, kurioje nagrinėjamas ginčas tarp Belgijos piliečio ir Belgijos valstybės dėl šios valstybės narės teritorijoje vykdomos veiklos apmokestinimo, nesusijusi nė su viena Sutarties nuostatose dėl laisvo asmenų judėjimo, paslaugų teikimo ar kapitalo judėjimo nurodyta situacija. Be kita ko, ši byla nesusijusi su nacionalinėmis priemonėmis, kuriomis atitinkama valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę.

26 Todėl atsakymas į šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai.

27 Tokiomis aplinkybėmis, remiantis Procedūros reglamento 92 straipsnio 1 dalimi, reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismas akivaizdžiai neturi jurisdikcijos atsakyti į *Tribunal de première instance de Liège* pateiktą klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

28 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nutaria:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas akivaizdžiai neturi jurisdikcijos atsakyti į *Tribunal de première instance de Liège* (Belgija) pateiktą klausimą.

Parašai.